

Димитри Иванов

Отговорите са също тъй
важни, както и да ги търсиш
За „Лайла“ – една творба с
благородно потекло

През 1980 г. в български превод излезе „Дзен и изкуството да се поддържа мотоциклет“ от Робърт М. Пърсиг. Книгата вече беше претърпяла двадесет издания; за първи път се беше появила в Ню Йорк през 1974 г. Макар и да не знаеха това, хората я посрещнаха с интерес. Млади читатели искаха да научат още нещо за „груви“.

Това им прави чест – откакто Волтер написа „Кандид“, такива книги се четат от най-будните хора в най-просветените страни. Имам предвид книги, в които философията се поднася като четиво, а не като трактат, който ще бъде прочетен от шепа специалисти.

Сега Робърт М. Пърсиг е написал втора книга – „Лайла“ излезе през ноември 1991 г. и е още по-интересна от „Дзен и изкуството да се поддържа мотоциклет“. Написана е по изпитаната стара рецепта: разказва се за един човек, на когото се случват разни неща, почти приключения, каращи го да си мисли разни работи. Тези разни работи са философски.

В „Дзен и изкуството да се поддържа мотоциклет“ Робърт М. Пърсиг беше разделил нашите прояви на две: квадратно поведение и поведение „груви“. Двама души се изкачват по хималайски склон. За страничния наблюдател двамата катерачи са еднакви. И двамата крачат, поставяйки единия си крак пред другия. Двамата вдишват и издишват с еднаква честота. И двамата спират, когато се уморят. И двамата пак поемат нагоре, щом си починат. Но единият е тръгнал на поклонение към изворите на Ганг и убежището на Шива. Той се изкачва по свещената планина. Другият е алпинистът, за когото пишат вестниците. Единият е безкористният катерач, другият е самолюбивият катерач. Самолюбивият катерач е като неакордиран инструмент. Много е вероятно да не забележи слънчевия лъч, падащ косо в ждрелото. Той гледа напред, мъчи се да види какво има зад онзи зъбер горе на превала. Той е тук и не е тук; когато говори, говори за нещо друго, приказките му се отнасят за някъде другаде. Тук не му харесва, иска да е по-нагоре по пътеката, но стигне ли там, точно толкова не му харесва, защото там е станало тук. Онова, което търси, е навсякъде около него, но той го пропуска. С една дума, той е квадратен. Катерачите, за които обикновено чувате, са квадратни. Неквадратни може и да има, но вие не сте ги и чували, те не държат светът да знае за тях.

В своята втора книга „Лайла“ Робърт М. Пърсиг се изкачва във високопланинската зона на ума – метафизиката. Той обяснява: катеренето е усилено, но не го ли предприемеш, оставаш за цял живот обитател на мисловната долина. Докато горе имаш възможност за промисъл, защото

обхващаш с разбиращ поглед разстилащата се в краката ти низина. В нея гъмжи от сблъсъци. Защото тя е долината на живота, а животът е опозиция. Да, и във Вселената има опозиция – животът е опозиция на природните закони. Колкото по-висша форма има животът, толкова повече потъпква природните закони, властващи във Вселената. Гравитацията е всемирен закон. Низшите организми я преодоляват при вътрешноклетъчното подреждане, червеят я преодолява повече, защото се движи, птиците – защото летят, човекът – защото стига до Луната. Животът се заражда, защото сили, действащи на податомно равнище, успяват да заобиколят силите, действащи на надатомно равнище.

Вторият закон на термодинамиката гласи, че всички енергийни системи са като навити пружини; докато пружината се развива, часовникът работи, но после не се самонавива. А животът се самонавива, преобразува нискоенергийните дадености от рода на морската вода, слънчевата светлина и въздуха във високоенергийни съединения, саморазмножава се във все по-сложни самонавиващи се часовници.

Защо група от прости, стабилни съединения на въглерода, водорода, кислорода и азота се самоорганизирали милиарди години, докато образуват един професор по химия? Каква е причината? Ако оставим професора по химия на една скала под слънцето достатъчно дълго, природните сили ще го разградят на прости съединения на въглерода, кислорода, водорода и азота плюс калций, фосфор и малки количества други минерали. Реакцията е еднопосочна. С каквото и професор по химия да си послужим, каквито и процеси да използваме, не можем да преобразуваме тези съединения обратно в професор по химия. Професорите по химия са нестабилни образувания от предимно нестабилни съединения, които под въздействието на слънчевите лъчи се разлагат необратимо на по-прости органични и неорганични съединения.

Въпросът е: защо мъртвата материя се е самоорганизирала в обратна посока? Защото...

Аз нямам право да отговарям, Робърт М. Пърсиг е посветил на отговора или по-скоро на неговото търсене този свой втори роман. Защото, да, „Лайла“ все пак е роман, мястото на действие се движи, всичко става на една яхта, чийто капитан не знае накъде точно е тръгнал. Защо пък не, и в „Кандид“ се случваха разни неща, жанрът има тъй благородно потекло...

КРАЙ

© 1993 Димитри Иванов

Сканиране: sig_Ivanhoe, юли, 2007 г.

Разпознаване и последна редакция: NomaD, юли, 2008 г.

Публикация

Издателство „Хемус“ ООД, 1993 г.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/8732>]